

Постанова ВАСУ від 03 вересня 2014 р. у справі № К/9991/67708/12

Висновки акта перевірки, так само як і дії податкового органу щодо визнання нікчемними правочинів в такому акті, не створюють об'єктивних перешкод у реалізації позивачем його законних інтересів або прав, тому підстав для визнання протиправними таких дій колегія суддів Вищого адміністративного суду України не вбачає

Обставини справи:

Товариство з обмеженою відповідальністю «Фінансовий Дім» (надалі - позивач, ТОВ «Фінансовий Дім») звернулося до Одеського окружного адміністративного суду із адміністративним позовом до Державної податкової інспекції у Малиновському районі м. Одеси Одеської області Державної податкової служби (надалі - відповідач), у якому просив суд визнати протиправним та скасування наказу, визнання протиправними дії, визнання протиправним та скасування податкового повідомлення-рішення та податкової вимоги, зобов'язання вчинити певні дії.

Приймаючи рішення про часткове задоволення позовних вимог суди попередніх інстанцій виходили з того, що дії Державної податкової інспекції у Малиновському районі м. Одеси Одеської області ДПС з проведення позапланової невідзної документальної перевірки, дії з внесення до акта даних про нікчемність угод та відсутності фактів передачі товарів за ними є протиправними.

Однак, колегія суддів Вищого адміністративного суду України лише частково погоджується з такими висновками судів, з огляду на наступне.

Висновок ВАСУ

Суди попередніх інстанцій дійшли правильного висновку про відсутність у відповідача законних підстав для проведення документальної позапланової невідзної перевірки ТОВ «ФІНАНСОВИЙ ДІМ» з питань правомірності нарахування податкового кредиту з податку на додану вартість за березень 2011 року.

Крім того, судами попередніх інстанцій встановлено, що відповідачем при проведенні перевірки та складанні акта не дотримано вимог пп. [75.1.2](#) п. [75.1](#) ст. [75](#), п. [83.1](#) ст. [83 Податкового кодексу України](#), а саме не враховано первинні документи, які обґрунтовують правильність ведення податкового обліку за спірними господарськими операціями.

Однак, судовому захисту підлягають лише порушене право або інтерес особи, при чому такі порушення мають полягати у відповідних правових наслідках у вигляді зміни стану прав та обов'язків позивача або створення об'єктивних перешкод у реалізації законного інтересу відповідної особи, що унеможливають одержання особою того, на що вона вправі розраховувати в разі належної поведінки зобов'язаної особи. Лише в такому разі позовні вимоги можуть бути задоволені.

Колегія суддів касаційної інстанції вважає, що акт перевірки та викладені в ньому факти і висновки (щодо визнання правочинів такими, що не відповідають вимогам чинного законодавства, не спрямовані на реальне настання наслідків, що обумовлені цими правочинами; щодо визнання договорів нікчемними) не можна розглядати як рішення суб'єкта владних повноважень, що породжує для суб'єкта господарювання певні правові наслідки. Представники контролюючого органу не позбавлені права викладати в акті перевірки власні суб'єктивні висновки про зафіксовані обставини і в подальшому, в разі виникнення спору щодо рішень, які приймаються на підставі такого акта, обґрунтовувати ними власну позицію про наявність певних, допущених платником податків порушень. При цьому, оцінка акта перевірки, в тому числі і оцінка дій посадових осіб податкового органу щодо його складання, а також самих висновків перевірки, надається

уповноваженим законом органам при вирішенні спору щодо оскарження рішення, прийнятого на підставі такого акта.

Акт є виключно носієм доказової інформації про виявлені податковим органом під час проведення перевірки порушення вимог податкового, валютного та іншого законодавства суб'єктами господарювання, обов'язковим документом, на підставі якого приймається відповідне рішення контролюючого органу, і не містить в собі будь-яких владних приписів і вимог, а тому не підпадає під ознаки рішення (нормативно-правових актів чи актів індивідуальної дії) суб'єкта владних повноважень у розумінні доктрини [Кодексу адміністративного судочинства України](#).

Відтак, висновки акта перевірки, так само як і дії податкового органу щодо визнання нікчемними правочинів в такому акті, не створюють об'єктивних перешкод у реалізації позивачем його законних інтересів або прав, тому підстав для визнання протиправними таких дій колегія суддів Вищого адміністративного суду України не вбачає.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40564333>

Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 15 вересня 2014 р. у справі № 826/2633/14

! *Виходячи із принципу превалювання сутності над формою, який полягає в тому, що операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми, колегія суддів констатує, що позивач діяв у межах визначених податковим законодавством, а відтак у податкового органу були відсутні підстави для визначення позивачу спірних грошових зобов'язань.*

Обставини справи:

Товариство з обмеженою відповідальністю "Альфред С.ТопферІнтернешенал (Україна)" звернулося до суду з позовом до Міжрегіонального головного управління Міндоходів - Центрального офісу з обслуговування великих платників податків про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень - рішень №0000024050, №0000034050, та №0000044050 від 21.01.2014р.

Постановою Окружного адміністративного суду м. Києва від 07 травня 2014 року в задоволенні адміністративного позову відмовлено повністю.

В апеляційній скарзі позивач, посиляючись на неповне з'ясування обставин та порушення судом першої інстанції норм матеріального і процесуального права, що призвело до неправильного вирішення справи, просить скасувати вказане судові рішення і прийняти нову постанову, якою задовольнити позовні вимоги в повному обсязі.

Висновок КААС:

На підтвердження взаємовідносин с означеним контрагентом, позивач надав до суду першої інстанції податкові декларації, податкові накладні, видаткові накладні, рахунки - фактури, виписки з рахунків, складські квитанції, товарно - транспортні накладні, акти приймання - передачі, тощо.

Надані позивачем первинні документи, відповідають вимогам передбачених [ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»](#).

Незважаючи на наявність вказаних документів відповідачем в акті перевірки зроблено формальний висновок про нереальність господарських операцій між позивачем та його контрагентами, а висновки ґрунтувались відповідно до обставин зазначених в інших Актах перевірки контрагентів позивача.

Аналіз наданих позивачем первинних документів свідчить про дотримання позивачем спеціальних вимог щодо документального підтвердження сум податкового кредиту по операціям з ТОВ "Ферко" які були предметом перевірки.

Судом першої інстанції зазначено, що перевезення пшениці, ячменю, кукурудзи та ріпака в межах України здійснюється виключно у супроводі карантинного сертифіката, що видається органами Державної служби з карантину рослин України, та який засвідчує карантинний стан рослин і рослинних продуктів, визначає маршрут, умови перевезення і використання їх, тари та їх упаковку.

Відповідно до [ст. 19 Закону України «Про карантин рослин»](#) карантинний сертифікат - документ, який видається органами Державної служби з карантину рослин України та засвідчує фітосанітарний стан об'єктів регулювання, що вивозяться та/або ввозяться у карантинну зону, транспортуються територією України.

Відповідно до [ст. 29 Закону України «Про карантин рослин»](#) об'єкти регулювання переміщуються територією України за наявності карантинного сертифіката у випадках: 1) вивезення та/або ввезення об'єктів регулювання у карантинну зону; 2) транспортування імпортованих об'єктів регулювання, які зберігалися, перепаковувалися, розділялися на частини, змішувалися з іншими вантажами.

Враховуючи, що поставки товару здійснювались в межах України та за відсутності карантинних зон, колегія суддів критично сприймає висновок суду першої інстанції стосовно ненадання позивачем карантинних сертифікатів.

Крім того, карантинні сертифікати не є первинними документами в розумінні [ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»](#) та [ст. 19 Закону України «Про карантин рослин»](#).

Аналогічна позиція викладена в ухвалі Вищого адміністративного суду України від 14.12.2011 року у справі № К/9991/68597/11.

Водночас, колегія суддів зазначає, що відповідно до положень [статті 204 Цивільного кодексу України](#) діє презумпція правомірності правочину, тобто правочин є правомірним, якщо його недійсність прямо не встановлена законом або якщо він не визнаний судом недійсним. Вчинення платником податків дій, що мають своїм результатом одержання податкової вигоди (звільнення від оподаткування, зменшення бази або ставки оподаткування, одержання права на залік або відшкодування податку на додану вартість тощо), саме по собі по собі не означає, що відповідні правочини були вчинені з метою, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства.

Тому, для встановлення факту вчинення правочину з метою, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства, зокрема, з метою ухилення від сплати податків, необхідно встановити необґрунтованість отриманої платником податків податкової вигоди, наприклад, внаслідок її виникнення не у зв'язку із здійсненням реальної підприємницької або іншої економічної діяльності. Разом з тим, при дослідженні факту здійснення господарської операції оцінюватися повинні відносини безпосередньо між учасниками тієї операції, на підставі якої сформовані дані податкового обліку.

Головною підставою вважати правочин нікчемним являється його недійсність, встановлена законом. Саме законом, а не актами, які б факти в цьому акті не були відображені. Вказані ж в акті висновки є суто суб'єктивною думкою державного податкового інспектора, оскільки були зроблені за відсутності інформації, яка надається в передбаченому законодавством порядку.

Отже, навіть за наявності ознак нікчемності правочину податкові органи мають право лише звертатися до судів з позовами про стягнення в дохід держави коштів, отриманих по правочинах, здійснених з метою, що свідомо суперечить інтересам держави і суспільства, посиляючись на їх нікчемність.

Інший підхід потенційно надасть можливість посадовим особам державних органів на власний розсуд оголошувати будь-який правочин недійсним (нікчемним) без звернення до суду, що не є правильним виходячи з загальних засад судочинства.

З огляду на викладене, колегія суддів приходить до висновку, що господарські операції, внаслідок яких позивачу виписано податкові накладні його контрагентом підтверджуються належним чином складеними первинними документами.

Беручи до уваги досліджені первинні документи, які склались у процесі виконання зобов'язань по відносинам позивача з ТОВ «Ферко», колегія суддів не погоджується з висновками суду першої інстанції про правомірність прийнятих податкових повідомлень-рішень, оскільки визначені ними грошові зобов'язання є необґрунтованими та протиправними.

Відповідачем всупереч [ст. 71 Кодексу адміністративного судочинства України](#), не доведено належним чином правомірності податкових повідомлень-рішень, прийнятих на підставі недостатньо обґрунтованих висновків про відсутність реального характеру господарських взаємовідносин позивача з його контрагентами.

Зважаючи на викладене та виходячи із принципу превалювання сутності над формою, який полягає в тому, що операції обліковуються відповідно до їх сутності, а не лише виходячи з юридичної форми, колегія суддів констатує, що позивач діяв у межах визначених податковим законодавством, а відтак у податкового органу були відсутні підстави для визначення позивачу спірних грошових зобов'язань.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40534179>

Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 18 вересня 2014 р. у справі № 2а-3363/12/2670

! Розходження фактичного порядкового номеру податкових накладних з реєстром виданих контрагентами податкових накладних не є підставою для позбавлення права позивача на формування податкового кредиту та заявлення відповідних сум ПДВ до бюджетного відшкодування

Обставини справи:

Позивач звернувся з позовом до Державної податкової інспекції у Дарницькому районі Головного управління Міндоходів у м. Києві про визнання неправомірним рішення та скасування податкових повідомлень-рішень.

Постановою Окружного адміністративного суду м. Києва від 14.07.2014 року в задоволенні позову відмовлено.

Не погоджуючись із зазначеним рішенням суду, позивач подав апеляційну скаргу, в якій просить скасувати постанову суду першої інстанції та прийняти нову, якою відмовити в задоволенні позову в повному обсязі, посиляючись на незаконність, необ'єктивність, необґрунтованість рішення, порушення судом першої інстанції норм матеріального та процесуального права.

ДПІ у Дарницькому районі м. Києва проведено перевірку Товариства з обмеженою відповідальністю "ПоршеІмобіліен Україна", за результатами якої 14.07.2011р. складено акт №4000/0700/35571509 про результати документальної позапланової виїзної перевірки з питань достовірності нарахування сум бюджетного відшкодування податку на додану вартість в рахунок зменшення податкових зобов'язань з ПДВ наступних податкових періодів за березень 2009 року, квітень 2009 року, травень 2009 року (далі по тексту -Акт перевірки).

Актом перевірки встановлено порушення п.п. 7.7.1, 7.7.2 п. 7.7 [статті 7 Закону України "Про податок на додану вартість"](#), а саме: завищено суму податкового кредиту у серпні 2008 року в розмірі 61 643,39грн., у вересні 2008 року в розмірі 658 403,72грн., у листопаді 2008 року в розмірі 63 468,62грн., у грудні 2008 року в розмірі 380 975,51грн., зменшено суму бюджетного відшкодування за квітень 2009 року в розмірі 324 803грн., травень 2009 року - 374 092грн.; занижено суму податкових зобов'язань з ПДВ у листопаді 2008 року в розмірі 15 328грн., у грудні 2009 року в розмірі 110 816грн.

На підставі встановленого порушення, відповідачем 26.07.2011р. винесені податкові повідомлення-рішення №0000960700, яким за порушення п. 7.2 статті [7](#), п.п. 7.4.5 п. 7.4 статті [7 Закону України "Про податок на додану вартість"](#) позивачу збільшено суму грошового зобов'язання з ПДВ в розмірі 189 216грн., в тому числі - 126 144грн. та штрафні санкції на суму 63 072грн. та №0000950700, яким за порушення п.п. 7.7.1, 7.7.2 п. 7.7 [статті 7 Закону України "Про податок на додану вартість"](#) позивачу зменшено суму бюджетного відшкодування з ПДВ всього в розмірі 975 209грн.

Як встановлено Державною податковою інспекцією у Дарницькому районі Головного управління Міндоходів у м. Києві, номер податкових накладних не відповідає порядковому номеру у реєстрі виданих податкових накладних, який міститься в матеріалах справи.

Висновок суду:

Згідно пп. 7.2.8 7.2 [ст. 7 Закону України «Про податок на додану вартість»](#), зведені результати такого обліку відображаються у податкових деклараціях, форма і порядок заповнення яких визначаються відповідно до закону. Платник податку веде реєстр отриманих та виданих податкових накладних у документальному або електронному вигляді за його вибором, у якому зазначаються порядковий номер податкової накладної, дата її виписки (отримання), загальна сума та сума нарахованого податку, а також реєстраційний номер платника податку продавця, який надав податкову накладну такому платнику податку. Платники податку подають органу державної податкової служби на безоплатній основі разом з податковою декларацією за відповідний звітний період копії реєстрів виданих та отриманих податкових накладних за такий період в електронному вигляді. Державна податкова адміністрація розробляє та розміщує на своєму офіційному веб-сайті програмне забезпечення з відкритим кодом для ведення обліку записів у реєстрах виданих та отриманих податкових накладних в електронному вигляді і забезпечує його безоплатне розповсюдження (включаючи зміни і доповнення) шляхом надання можливості для копіювання такого програмного забезпечення як через Інтернет, так і шляхом запису на носії інформації платника за його запитом. Зведені результати обліку, що відображені у реєстрах виданих та отриманих податкових накладних, підлягають документальній невідзній перевірці (камеральній). За наявності оригіналу податкової накладної невиключення її до зазначеного реєстру не є підставою для відмови у зарахуванні суми податку, визначеної у такій податковій накладній, до складу податкового кредиту такого платника податку. Форма і порядок заповнення реєстрів отриманих та виданих податкових накладних встановлюються центральним податковим органом.

Тобто, **розходження фактичного порядкового номеру податкових накладних з реєстром виданих контрагентами податкових накладних не є підставою для позбавлення права позивача на формування податкового кредиту та заявлення відповідних сум ПДВ до бюджетного відшкодування.**

Враховуючи викладене вище, колегія суддів приходить до висновку, що посилення суду першої інстанції на той факт, що номер податкових накладних не відповідає порядковому номеру у реєстрі виданих податкових накладних, який міститься в матеріалах справи є необґрунтованим, оскільки реєстр виданих податкових накладних веде постачальник (контрагент) позивача, а тому останній не

має змоги встановити правильність ведення такого реєстру або перевірити дійсність посилань на неточності в такому реєстрі.

А тому, податкові повідомлення - рішення від 26.07.2011 року № 0000950700 та № 0000960700 винесенні Державною податковою інспекцією у Дарницькому районі Головного управління Міндоходів у м. Києві з порушенням вимог чинного законодавства.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40555113>

Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 17 вересня 2014 р. у справі № 826/4503/14

Чинним законодавством не передбачено відображення суджень податкового органу відносно неправильності справляння платником податків сум податків та зборів за відображеними в податковій звітності показниками господарських операцій в акті про неможливість проведення перевірки або акті про неможливість проведення зустрічної звірки, де мають зазначатись лише обставини, котрі спричинили таку неможливість.

Обставини справи:

ТОВ «Торгівельна компанія ВІСТ» звернулися до Окружного адміністративного суду м. Києва з адміністративним позовом до ДПІ у Солом'янському районі ГУ Міндоходів у м. Києві про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень - рішень від 11.12.2013 року № 0008572201, № 0008582201 та від 18.03.2014 року № 0002512201.

Суд першої інстанції прийшов до висновку про відсутність правових підстав для задоволення позову. Апеляційна інстанція не може погодитися з такою правовою позицією, з огляду на наступне.

Висновок суду

В ході апеляційного розгляду апелянтом було надано ряд документів на підтвердження реальності та товарності проведених господарських операцій, оскільки неможливо прийняти законне рішення та встановити об'єктивну істину у справі без з'ясування і дослідження всіх обставин в повному обсязі та надання належної правової оцінки всім первинним документам, то апеляційна інстанція вважає за необхідне дослідити подані. Таким чином, оскільки рішення повинно бути законним та обґрунтованим, ухваленим судом на підставі повно і всебічно з'ясованих обставин справи, колегія судів не може проігнорувати та не взяти до уваги надану позивачем первинну документацію.

Посилання відповідача на акти інших податкових органів стосовно контрагентів позивача не можуть бути взяті до уваги апеляційною інстанцією з огляду на наступне.

Чинним законодавством не передбачено відображення суджень податкового органу відносно неправильності справляння платником податків сум податків та зборів за відображеними в податковій звітності показниками господарських операцій в акті про неможливість проведення перевірки або акті про неможливість проведення зустрічної звірки, де мають зазначатись лише обставини, котрі спричинили таку неможливість.

В даному випадку, апеляційна інстанція не може також не зауважити, що судом першої інстанції було залишено поза увагою той факт, що в зазначених вище актах предметом дослідження не були безпосередньо господарські операції між позивачем та даними контрагентами, по яких формувався податковий кредит та валові витрати, а тому

вказані документи жодним чином не є належними доказами підтвердження безтоварності господарських операцій позивача з його контрагентами.

Слід також зауважити, що співставлення даних податкової звітності з бази автоматизованого контролю, як етапу контроль-перевірочної роботи не передбачає здійснення податковим органом оцінки дотримання платником вимог податкового законодавства та аналізу змісту та характеру правовідносин, що стали підставою для формування даних податкового обліку платника. Адже питання правильності відображення платником в обліку проведених господарських операцій досліджуються податковим органом при проведенні податкової перевірки платника з дослідженням фінансово-господарських документів, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податку.

У податковому праві визначається критерій добросовісності платника, який передбачає законність дій платника у сфері податкових правовідносин (у тому числі і щодо формування даних податкового обліку), доки це не спростовано у порядку, встановленому [Податковим кодексом України](#).

Аналогічна правова позиція викладена в ухвалі Вищого адміністративного суду України від 13.02.2013 року по справі № К/9991/74156/12.

Таким чином, вище згадані акти не можуть бути визнані належними та допустимими доказами вчинення платником податків порушення закону.

Посилання відповідача на акти інших податкових органів стосовно контрагентів позивача не можуть бути взяті до уваги апеляційною інстанцією з огляду на наступне.

Чинним законодавством не передбачено відображення суджень податкового органу відносно неправильності справляння платником податків сум податків та зборів за відображеними в податковій звітності показниками господарських операцій в акті про неможливість проведення перевірки або акті про неможливість проведення зустрічної звірки, де мають зазначатись лише обставини, котрі спричинили таку неможливість.

В даному випадку, апеляційна інстанція не може також не зауважити, що судом першої інстанції було залишено поза увагою той факт, що в зазначених вище актах предметом дослідження не були безпосередньо господарські операції між позивачем та даними контрагентами, по яких формувався податковий кредит та валові витрати, а тому вказані документи жодним чином не є належними доказами підтвердження безтоварності господарських операцій позивача з його контрагентами.

Слід також зауважити, що співставлення даних податкової звітності з бази автоматизованого контролю, як етапу контроль-перевірочної роботи не передбачає здійснення податковим органом оцінки дотримання платником вимог податкового законодавства та аналізу змісту та характеру правовідносин, що стали підставою для формування даних податкового обліку платника. Адже питання правильності відображення платником в обліку проведених господарських операцій досліджуються податковим органом при проведенні податкової перевірки платника з дослідженням фінансово-господарських документів, пов'язаних з нарахуванням і сплатою податку.

У податковому праві визначається критерій добросовісності платника, який передбачає законність дій платника у сфері податкових правовідносин (у тому числі і щодо формування даних податкового обліку), доки це не спростовано у порядку, встановленому [Податковим кодексом України](#).

Аналогічна правова позиція викладена в ухвалі Вищого адміністративного суду України від 13.02.2013 року по справі № К/9991/74156/12.

Таким чином, вище згадані акти не можуть бути визнані належними та допустимими доказами вчинення платником податків порушення закону.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40516159>

Постанова ВГСУ від 24 вересня 2014 р. у справі № 904/1338/14

Листування між сторонами договору підяду щодо виконання робіт підрядником згідно умов договору, не можуть вважатися належним доказом виконання підрядником договірних зобов'язань, якщо самим договором встановлений інший порядок його виконання.

Обставини справи:

Приватне підприємство фірма "МГТ" звернулось до господарського суду Дніпропетровської області з позовом до Малого приватного підприємства фірма "Еквівалент", з урахуванням заяви про уточнення позовних вимог від 02.04.2014 р., про розірвання договору підяду № 189 від 06.09.2013 р., а також стягнення збитків у розмірі 19 840 грн. та 3% річних у розмірі 225, 03 грн.

Позовні вимоги обґрунтовані неналежним виконанням робіт за договором та приписами [статті 1212 Цивільного кодексу України](#), з посиланням на безпідставне набуття відповідачем передоплати за спірним договором.

23.04.2014 р. від Приватного підприємства фірми "МГТ" надійшла заява про уточнення позовних вимог, в якій він просить розірвати договір підяду № 189 від 06.09.2013 р. та стягнути з Малого приватного підприємства фірми "Еквівалент" передплату в розмірі 19 840,00 грн., 3% річних у розмірі 211, 99 грн. та інфляційні збитки в розмірі 379, 71 грн. Проте, господарський суд Дніпропетровської області вказану заяву відхилив, зокрема, в частині вимог про стягнення з відповідача інфляційних збитків, у зв'язку з тим, що розгляд справи № 904/1338/14 по суті на момент подачі вказаної заяви, якою частково змінено предмет позову, вже було розпочато.

Мале приватне підприємство фірма "Еквівалент" позов не визнало, зазначаючи, що договір підяду № 189 від 06.09.2013 р. був виконаний останнім належним чином, але Приватне підприємство Фірма "МГТ" не бажає прийняти виконані роботи.

Рішенням господарського суду Дніпропетровської області від 20.05.2014 р. у справі № 904/1338/14 (суддя Петрова В.І.), залишеним без змін постановою Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 21.07.2014 р. (колегія суддів: головуєчий Науменко І.М., судді Павловський П.П., Кузнецов В.О.), в позові відмовлено.

Відмовляючи в задоволенні позовних вимог, суд першої інстанції виходив з відсутності правових підстав для розірвання договору підяду № 189 від 06.09.2013 р. та, як наслідок, повернення Приватному підприємству фірмі "МГТ" суми передоплати, а також стягнення на його користь 3% річних, у зв'язку з неналежним виконанням Малим приватним підприємством фірмою "Еквівалент" умов договору.

Не погодившись з зазначеними рішеннями, Приватне підприємство фірма "МГТ" звернувся до Вищого господарського суду України з касаційною скаргою, в якій просить скасувати рішення господарського суду Дніпропетровської області від 20.05.2014 р. та постанову Дніпропетровського апеляційного господарського суду від 21.07.2014 р., та прийняти нове рішення, яким задовольнити позовні вимоги у повному обсязі.

Висновки суду:

Як вбачається з матеріалів справи та встановлено судами попередніх інстанцій, 06.09.2013р. між Малим приватним підприємством фірма "Еквівалент" (підрядник) та Приватним підприємством фірма "МГТ" (замовник) був укладений договір підяду №189, за умовами якого замовник доручив, а підрядник прийняв на себе зобов'язання за власний рахунок та зі своїх матеріалів виконати роботи з монтажу та запуску системи відеоспостереження на об'єкті: "Виробнича база ПП фірми "МГТ" за адресою: Дніпропетровська область, м. Павлоград, вул. Шосейна, 34; передати робочу систему

відеоспостереження замовнику в установлені строки, провести навчання персоналу замовника роботі з системою відеоспостереження.

За пунктом 1.2. договору система відеоспостереження являє собою: відеореєстратор в комплекті з двома жорсткими дисками (16 зон) 700TVL HIKVISION (завод виробник Китай); відеокамери кольорові з ікпідсвітленням (день-ніч) 600\700TVL виробник Китай на платах Soni - 14 шт.; пасивний приймач сигналу - 14 шт.; активний приймач сигналу на 16 каналів - 1 шт.; блок безперебійного живлення - 1 шт.; коробка КРМ - 5 шт.; коробка типу КМ - 14 шт.; кабель та супроводжувальні матеріали; блоки живлення 5А - 7 шт, змонтовані у вказаних замовником точках, об'єднаних в єдину систему з точками доступу на робочих комп'ютерах співробітників замовника у кількості не менше 3-х (пункти 1.2.1. - 1.2.9.).

Пунктом 1.3. договору сторони визначили функціональні можливості системи відеоспостереження.

Згідно пункту 2.1. договору підрядник зобов'язався протягом 20 робочих днів з моменту передплати виконати роботи та передати замовнику робочу систему відеоспостереження за актом приймання-передачі, а також, провести навчання персоналу замовника роботи з системою відеоспостереження у строк до 01.10.2013р. (пункт 2.1.2. договору).

В свою чергу, замовник, відповідно до пункту 2.2. договору, зобов'язався прийняти виконані роботи, надати письмові зауваження (у випадку їх виявлення) та оплатити виконані роботи відповідно до договору.

За пунктом 3.1. договору вартість робіт, з урахуванням всіх матеріалів і витрат підрядника, складає 24 800 грн., у т.ч. ПДВ 4 133, 33 грн., які перераховуються у наступному порядку: протягом 3-х днів після укладення договору 80% вартості; після прийняття робіт у підрядника 20% вартості у строк 3-х банківських днів (пункт 3.2. договору).

Пунктом 5.1. договору передбачено, що договір набирає чинності з моменту підписання та діє до 31.12.2013 р.; у всіх інших випадках - до повного виконання взятих на себе сторонами зобов'язань.

За пунктом 7.1. договору усі зміни до договору та доповнення до нього дійсні лише у тому випадку, якщо вони оформлені у письмовій формі та підписані обома сторонами. Розірвання договору можливе за взаємною згодою сторін, що оформлюється протоколом та засвідчується сторонами (пункт 7.3. договору).

Судами попередніх інстанцій встановлено та з матеріалів справи вбачається, що на виконання умов договору підряду № 189 від 06.09.2013 р. платіжним дорученням № 1602 від 03.09.2013 р. Приватним підприємством фірмою "МГТ" (замовником) на рахунок Малого приватного підприємства фірми "Еквівалент" (виконавець) було перераховано передоплату в розмірі 80% відсотків вартості робіт, що складає 19 840 грн.

В свою чергу, як встановлено судами, Мале приватне підприємство фірма "Еквівалент" (підрядник) здійснило монтаж системи відеоспостереження та провело навчання персоналу Приватного підприємства фірми "МГТ" (замовника) щодо користування відеообладнанням.

Разом з тим, замовник вважає виконання підрядником передбачених договором робіт неналежним, з огляду на що акт виконаних робіт замовник не підписав, 20% залишкової вартості робіт, що складає 4 960 грн., підряднику не оплатив. Більш того, як вбачається з матеріалів справи, Приватне підприємство фірма "МГТ" вимагає розірвання договору підряду та повернення Малим приватним підприємством фірмою "Еквівалент" суми попередньої оплати в розмірі 19 840 грн., 3% річних в розмірі 225, 03 грн., що стало предметом даного спору.

Суди попередніх інстанцій, дослідивши обставини справи та наявні у справі докази, зокрема, претензію № 201 від 09.10.2013 р., відповідь на неї № 18/102013/1 від 18.10.2013 р., зауваження № 236 від 07.11.2013 р., відповідь на зауваження №25/11/13/1

від 25.11.2013 р., відомість проведення навчання від 23.10.2013 р., претензію № 11/11/13/1 від 11.11.2013 р., лист № 13/11/2013/1 від 13.11.2013 р., претензію № 15/11/13/1 від 11.11.2013 р. та лист № 1 від 04.02.2013 р., дійшли висновку про підтвердження факту виконання Малим приватним підприємством фірмою "Еквівалент" (підрядником) робіт за договором підряду № 189 від 06.09.2013р. з установки та монтажу системи відеоспостереження та усунення останнім заявлених Приватним підприємством фірмою "МГТ" (замовником) недоліків.

Крім того, суди встановили, що в матеріалах справи наявні докази проведення Малим приватним підприємством фірмою "Еквівалент" (підрядником) навчальних робіт з працівниками: Савченко А.В. (директор), Манцов В.В. та Бакум В.І. (юрист), що підтверджено особистими підписами останніх.

Враховуючи викладене, суди попередніх інстанцій дійшли висновку про відсутність належних правових підстав для розірвання договору підряду № 189 від 06.09.2013 р.

Разом з тим, як вбачається з матеріалів справи, Приватне підприємство фірма "МГТ" наполягає на розірванні договору підряду № 189 від 06.09.2013 р. та стягненні суми внесеної попередньої оплати і 3% річних у зв'язку з неналежним виконанням Малим приватним підприємством фірмою "Еквівалент" робіт за вказаним договором, при цьому, обґрунтовує свої вимоги приписами [статті 1212 Цивільного кодексу України](#).

За [статтею 1212 Цивільного кодексу України](#) особа, яка набула майно або зберегла його у себе за рахунок іншої особи (потерпілого) без достатньої правової підстави (безпідставно набуте майно), зобов'язана повернути потерпілому це майно. Особа зобов'язана повернути майно і тоді, коли підстава, на якій воно було набуте, згодом відпала. При цьому в силу частини другої цієї статті зазначені положення застосовуються незалежно від того, чи безпідставне набуття або збереження майна було результатом поведінки набувача майна, потерпілого, інших осіб чи наслідком події.

Відмовляючи у задоволенні позову, суди попередніх інстанцій посилались на те, що кошти у розмірі 19 840 грн., які Приватне підприємство фірма "МГТ" просить стягнути з Малою приватного підприємства фірми "Еквівалент", отримано останнім як оплату виконаних за договором підряду № 189 від 06.09.2013 р. робіт, повернення яких, в тому числі у випадку розірвання договору, ні умовами договору, ні приписами чинного законодавства України не передбачено, оскільки у разі розірвання договору зобов'язання сторін припиняється на майбутнє, а отже підстава, на якій здійснювалася попередня оплата на виконання договору, не відпала, враховуючи що, є підстави вважати, що такі кошти було набуто за наявності правової підстави та не можуть бути витребувані відповідно до положень [статті 1212 Цивільного кодексу України](#) як безпідставно набуте майно.

Таким чином, суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що вимоги Приватного підприємства фірми "МГТ" про розірвання договору підряду № 189 від 06.09.2013 р. та стягнення з Малою приватного підприємства фірми "Еквівалент" за вказаним договором суми передоплати у розмірі 19 840 грн., а також 3% річних у розмірі 225, 03 грн. за несвоєчасне виконання підрядних робіт, є необґрунтованими та такими, що не підлягають задоволенню.

З наведеного вбачається, що суди попередніх інстанцій при відмові у задоволенні позовних вимог Приватного підприємства фірми "МГТ" дійшли висновку про виконання Малим приватним підприємством фірмою "Еквівалент" відповідних зобов'язань на суму коштів у розмірі 19 840 грн., покладених на нього договором підряду № 189 від 06.09.2013 р., який ґрунтувався на твердженні відповідача про належне виконання ним зобов'язань за вказаним договором, підкріпленим лише листуванням між сторонами у справі, яке суди розцінили як належний доказ виконання відповідачем договірних зобов'язань.

При цьому, колегія суддів касаційної інстанції звертає увагу на те, що суди попередніх інстанцій, дійшовши висновку про відсутність підстав для стягнення з Малою

приватного підприємства фірми "Еквівалент" на користь Приватного підприємства фірми "МГТ" суми передоплати у розмірі 19 840 грн. за вказаним договором, не надали відповідного значення відсутності в матеріалах справи належних доказів, які б свідчили про виконання відповідачем покладених на нього зобов'язань в розумінні встановленого договором підряду № 189 від 06.09.2013 р. порядку виконання договору.

Таким чином, не можна вважати, що суди попередніх інстанцій достеменно встановили факт належного виконання Малим приватним підприємством фірмою "Еквівалент" взятих на себе за спірним договором підряду № 189 від 06.09.2013 р. зобов'язань в порядку та на умовах, визначених вказаним договором, а отже, і висновок судів про те, що підстав для розірвання вказаного договору немає, а відповідач володіє отриманими від Приватного підприємства фірми "МГТ" коштами у вигляді передоплати в розмірі 80% відсотків вартості робіт за наявності достатніх правових підстав, який став підставою для відмови у задоволенні позову, є передчасним та таким, що є наслідком неповного з'ясування обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, і ненадання їм належної правової оцінки.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40622214>

Рішення ВССУ від 10 вересня 2014 р. у справі № 6-15260св14

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ в котре нагадав, що з огляду на системне тлумачення п. 15 Перехідних положень Земельного кодексу України дія мораторію на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення не поширюється на правочини щодо обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку.

Обставини справи:

У червні 2013 року заступник прокурора Чернігівського району Чернігівської області звернувся до суду в інтересах держави з позовом, який згодом уточнив, і остаточно просив поновити строк звернення до суду, оскільки про порушене право держави прокуратурі стало відомо у липні 2012 року; визнати недійсними з моменту укладення договори міни земельних ділянок, укладені 29 грудня 2007 року між відповідачами, від імені яких діяла за довіреністю ОСОБА_21, та ОСОБА_3, зареєстровані в реєстрі за № № 5510, 5516, 5525, 5537, 5540, 5543, 5549, 5552, 5555, 5558, 5561, 5564, 5567, 5570, 5573, 5582, 5585, 5588, 5594, 5597, 5600, 5606, 5609, 5612, 5615, посвідчені приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу ОСОБА_24; визнати незаконними відповідні державні акти на право приватної власності на земельні ділянки.

Свої вимоги обґрунтував тим, що договори міни земельних ділянок укладені під час дії мораторію на заборону відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, по суті є удаваними правочинами, так як містять в собі приховані договори купівлі-продажу земельних ділянок.

Рішенням Чернігівського районного суду Чернігівської області від 22 липня 2013 року позов задоволено.

Визнано недійсними з моменту укладення договори міни земельних ділянок, укладені між відповідачами в особі ОСОБА_21 та ОСОБА_3 29 грудня 2007 року, а також визнано незаконними відповідні державні акти на право приватної власності на земельні ділянки для ведення особистого селянського господарства, що розташовані поза межами населеного пункту на території Іванівській сільській ради Чернігівського району Чернігівської області, видані ОСОБА_3.

Вирішено питання щодо розподілу судових витрат.

Рішенням апеляційного суду Чернігівської області від 6 березня 2014 року рішення Чернігівського районного суду Чернігівської області від 22 липня 2013 року змінено, виключено з мотивувальної частини висновок про удаваність договорів міни від 29 грудня 2007 року і посилання на [ст. 235 ЦК України](#) як на підставу вирішення спору.

У іншій частині рішення суду першої інстанції залишено без змін.

У касаційній скарзі заявник просить скасувати рішення Чернігівського районного суду Чернігівської області від 22 липня 2013 року і рішення апеляційного суду Чернігівської області від 6 березня 2014 року, та ухвалити нове рішення про відмову у задоволенні позову, мотивуючи свої вимоги порушенням судами попередніх інстанцій норм процесуального права та неправильним застосуванням норм матеріального права в частині визнання недійсними договорів міни. Рішення апеляційного суду щодо виключення із мотивувальної частини рішення суду першої інстанції висновку про удаваність договорів міни і посилання на [ст. 235 ЦК України](#) як на підставу позову заявником не оскаржено і доводів про його незаконність у цій частині касаційна скарга не містить, що виключає можливість перевірки законності судових рішень у цій частині.

Висновки суду:

Задовольняючи позов, суд першої інстанції виходив із удаваності оспорюваних договорів міни як таких, що приховують договори купівлі-продажу, та із порушення сторонами мораторію на заборону відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, тобто п. 15 [Перехідних положень Земельного кодексу України](#).

Змінюючи рішення суду першої інстанції шляхом виключення із мотивувальної частини посилання на удаваність правочинів та на [ст. 235 ЦК України](#) як підставу вирішення позову, суд апеляційної інстанції, пославшись на Закон України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам із часток (паїв)», дійшов висновку, що сторонами договорів порушено мораторій на заборону відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, тобто п. 15 [Перехідних положень Земельного кодексу України](#), оскільки земельні ділянки площею 0,01 га, які надані ОСОБА_3 в обмін на земельні ділянки відповідачів, не є такими, що отримані в порядку зазначеного Закону.

Проте з висновками судів попередніх інстанцій щодо порушення сторонами договорів міни земельних ділянок п. 15 [Перехідних положень Земельного кодексу України](#) погодитись не можна.

Відповідно до ч. 1 [ст. 81 ЗК України](#) громадяни України набувають права власності на земельні ділянки на підставі: придбання за договором купівлі-продажу, ренти, дарування, міни, іншими цивільно-правовими угодами; безоплатної передачі із земель державної і комунальної власності; приватизації земельних ділянок, що були раніше надані їм у користування; прийняття спадщини; виділення в натурі (на місцевості) належної їм земельної частки (паю).

Згідно зі [ст. 131 ЗК України](#) громадяни та юридичні особи України, а також територіальні громади та держава мають право набувати у власність земельні ділянки на підставі міни, ренти, дарування, успадкування та інших цивільно-правових угод. Укладення таких угод здійснюється відповідно до [Цивільного кодексу України](#) з урахуванням вимог цього [Кодексу](#).

[Статтею 132 ЗК України](#) передбачено, що угоди про перехід права власності на земельні ділянки укладаються в письмовій формі та нотаріально посвідчуються. Угоди повинні містити: назву сторін (прізвище, ім'я та по батькові громадянина, назва юридичної особи); вид угоди; предмет угоди (земельна ділянка з визначенням місця розташування, площі, цільового призначення, складу угідь, правового режиму тощо); документ, що підтверджує право власності на земельну ділянку; відомості про відсутність заборон на відчуження земельної ділянки; відомості про відсутність або

наявність обмежень щодо використання земельної ділянки за цільовим призначенням (застанова, оренда, сервітути тощо); договірну ціну; права та обов'язки сторін; кадастровий номер земельної ділянки; момент переходу права власності на земельну ділянку. Додатком до угоди, за якою здійснюється відчуження земельної ділянки приватної власності, є державний акт на право власності на земельну ділянку, що відчужується (або відчужувалась).

За п. 15 [Перехідних положень ЗК України](#), в редакції, яка діяла на момент укладення договору міни, до 1 січня 2008 року не допускається: а) купівля-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної та комунальної власності, крім вилучення (викупу) їх для суспільних потреб; б) купівля-продаж або іншим способом відчуження земельних ділянок і зміна цільового призначення (використання) земельних ділянок, які перебувають у власності громадян та юридичних осіб для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, земельних ділянок, виділених у натурі (на місцевості) власникам земельних часток (паїв) для ведення особистого селянського господарства, а також земельних часток (паїв), крім передачі їх у спадщину, обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку відповідно до закону та вилучення (викупу) земельних ділянок для суспільних потреб.

Аналіз даної правової норми свідчить про те, що **дія мораторію на відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення не поширюється на правочини щодо обміну земельної ділянки на іншу земельну ділянку.**

Відповідно до ч. ч. 1, 2 [ст. 14 Закону України "Про порядок виділення в натурі \(на місцевості\) земельних ділянок власникам земельних часток \(паїв\)"](#) у разі, якщо власник земельної ділянки, яка знаходиться всередині єдиного масиву, що використовується спільно власниками земельних ділянок чи іншими особами для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, виявляє бажання використовувати належну йому земельну ділянку самостійно, він може обміняти її на іншу земельну ділянку на межі цього або іншого масиву. Обмін земельними ділянками здійснюється за згодою їх власників відповідно до закону та посвідчується нотаріально.

Дана норма регулює правовідносини у сфері здійснення обміну земельної ділянки, яка знаходиться всередині єдиного масиву, що використовується спільно власниками земельних ділянок чи іншими особами для ведення товарного сільськогосподарського виробництва.

Оскільки сторони за договорами міни обмінювались земельними ділянками, які використовуються для ведення особистого селянського господарства, обмін земельними ділянками, який передбачений у підпункті «б» пункту 15 [Перехідних положень ЗК України](#), здійснено ними відповідно до закону, що містить норми загального правового регулювання договорів обміну (міни), яким є [ЦК України](#), що не передбачає обмежень щодо міни земельних ділянок для ведення особистого селянського господарства.

У зв'язку з наведеним посилання судів першої та апеляційної інстанцій на незаконність державних актів на право власності на земельні ділянки, виданих ОСОБА_3, є неправильним.

Наведене свідчить про те, що судами ухвалені помилкові рішення внаслідок неправильного застосування норм матеріального права.

Згідно зі [ст. 341 ЦПК України](#) суд касаційної інстанції має право скасувати судові рішення і ухвалити нове рішення або змінити рішення, якщо застосовано закон, який не поширюється на ці правовідносини, чи не застосовано закон, який підлягав застосуванню.

Зважаючи на те, що у справі не вимагається збирання або додаткової перевірки чи оцінки доказів, рішення суду апеляційної інстанції та рішення суду першої інстанції у частині визнання недійсними договорів міни земельних ділянок та визнання незаконними відповідних державних актів на право приватної власності на земельні ділянки підлягають скасуванню з ухваленням нового рішення.

Виходячи із встановлених судами попередніх інстанцій фактичних обставин справи, зібраних у ній доказів та правових підстав, визначених з урахуванням норм матеріального права, що регулюють спірні правовідносини, колегія суддів судової палати у цивільних справах Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ дійшла висновку, що з урахуванням заявлених підстав, позов задоволенню не підлягає.

<http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/40568566>